

Täysistunto

Keskiviikko 17.10.2018 klo 14.01—18.42

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rikoslain 2 c luvun 5 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 175/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Tätä keskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen 6. asiakohtaan.

Keskustelu

15.44 **Oikeusministeri Antti Häkkinen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Myös nyt käsittelemään tuleva ehdotus on osa rangaistusten kiristämisen ohjelmaa, josta nyt tuodaan pitkin syksyä esityksiä tänne eduskuntaan. Haluan korostaa, niin kuin myös äskeisessä keskustelussa, että rangaistuksella on monta erilaista tehtävää. Jos katsotaan pelkästään ennaltaehkäisevää vaikutusta, niin voidaan todeta, että ehkäpä suunnitelmallisissa talousrikoksissa voi olla, että kova rangaistus estää niitä hyvin voimakkaastikin. Mutta entäpä intohimorikokset, päihteiden alla tehdyt rikokset? Niissä se ei välttämättä estä niin paljoa. [Ben Zyskowicz: Kuulitteko, edustaja Karimäki?] Mutta onko se peruste poistaa vaikkapa huumausainerikollisuuden tai kovien, törkeiden pahoinpitelyjen tai päihteiden alla tehtyjen seksuaalirikosten kovia rangaistuksia? Ei varmasti ole, vaan myös oikeudenmukainen teon sovittaminen on rangaistusten yksi merkki.

Rangaistusjärjestelmän täytyy siis nauttia yleistä luottamusta, ja viime kädessä tämä sali päättää arvopohjaisesti siitä, minkälaisia rangaistuksia mistäkin teoista tulee. Erityisen ongelmallisena pidän tilanteita, joissa rikollisuuskierrettä ei saada katkaistua ensimmäisen kään vankilakerran jälkeen vaan rikoksentehtäjä uusii tekonsa. Nyt käsiteltävänä olevan esityksen tarkoituksena on kiristää rikoksenuusijoiden rangaistuksia.

Suomen rangaistusjärjestelmä on rakennettu niin, että rikoksesta tuomittu ei pääsääntöisesti suorita koko tuomiotaan vankilassa. Rangaistusjärjestelmämme sisältää kaksi erilaista tapaa siinä, kuinka pitkä osa rangaistuksesta ehdottomaan vankeusrangaistukseen tuomitun tulee suorittaa vankilassa ennen kuin hänet vapautetaan ehdonalaisesti. Pääsääntö on kaksi kolmasosaa vankeusrangaistuksesta. Ensi kertaa ehdottomaan vankeuteen tuomitun kohdalla määräaika on lyhyempi, puolet vankilatuomiosta. Ensimmäistä kertaa vankilaan tuomitut on pääosin perusteltua kohdella hieman lievemmin kuin rikoksenuusijoita —

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

ehdonalaiseen vapauteen tuomion loppusuoralla. Tämän tarkoituksena on mahdollistaa tuomitun sopeutuminen yhteiskuntaan ja pyrkiä ennaltaehkäisemään rikoksen uusimista.

Pidän kuitenkin ongelmallisena, että rikoksenuusija pääsee hyödyntämään tätä ensikertalaisuusedellytystä nykyisin aina, kun edelliseen rikokseen syyllistymisestä on kolme vuotta. Nyt annettavassa hallituksen esityksessä on kuitenkin kysymys siitä, onko oikeudenmukaista, että myös monet rikoksensuusijat vapautuvat vankilasta suoritettuaan vain puolet vankeusrangaistuksestaan. Näin rikoslaisissa nykyisin säädetään. Edellytyksenä on, ettei rikoksenuusija edellisen vapautumisen jälkeisen kolmen vuoden aikana syyllisty rikokseen, josta seuraa ehdoton vankeus. Rikoksensuusijaan siis sovelletaan samaa, pääsääntöä lyhyempää määräaikaa kuin ensi kertaa vankeusrangaistukseen tuomittuun, jos hänellä on takanaan kolme vuotta rikoksetonta aikaa edellisen vapautumisen jälkeen.

Tässä esityksessä rikoslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että rikoksettoman ajan vaatimus olisi viisi vuotta. Tämä myös vastaa alkuperäistä aikaa, josta säädettiin jo vuonna 1944. Esityksellä on tarkoitus lisätä rikosoikeusjärjestelmän oikeudenmukaisuutta ja hyväksyttävyyttä. Tällä muutoksella kovennettaisiin rikoksenuusijoiden rangaistuksia. Esityksellä halutaan parantaa ehdonalaisjärjestelmää nykyistä oikeudenmukaisemmaksi ja uskottavammaksi. Tämä on tärkeää järjestelmän uskottavuuden kannalta kokonaisuutena. Ehdotettavan muutoksen syynä on, että nykyistä kolme vuotta on yleisestikin pidetty varsin lyhyenä. Oikeusjärjestelmän on tunnettava oikeudenmukaiselta. Muutos parantaisi ehdonalaisen vapauttamisen järjestelmän oikeudenmukaisuutta, uskottavuutta — juuri sitä, mitä tässäkin salissa monet ovat vaatineet.

Esitys ankaroitaisi seuraamusjärjestelmää jonkin verran. Korostan, että käytännössä muutos koskisi pääsääntöisesti vain rikoksenuusijoita. Muutoksesta seuraisi, että nykyistä useampi vanki suorittaisi pidemmän määräosan rangaistuksestaan vankilassa. Määräosa olisi useammalle kaksi kolmasosaa rangaistuksesta nykyisen puolen sijaan. Pidemmistä vankilassa suoritetuista tuomioista aiheutuisi Rikosseuraamuslaitokselle lisäkustannuksia yhteensä noin 2,2 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä rahoitus on huomioitu julkisen talouden suunnitelmassa tuleville vuosille.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys on osa rangaistusten kiristämisen ohjelmaa. Tämä esitys on myös osa sitä käännettä, jolla uhri ja teon sovittaminen nostetaan keskeisempään rooliin.

15.49 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos ministeri Häkkäselle jo toisesta maalista tänä iltana. Erinomainen esitys, jossa tiukennetaan rangaistuksia ja vahvistetaan meidän oikeusjärjestelmämme yleistä hyväksyttävyyttä. Tässä esityksessä siis rikoksenuusijoiden mahdollisuutta ehdonalaiseen vapautumiseen tiukennetaan, eli puhutaan niin sanotusta ensikertalaisuusmääritelmästä. Esityksellä halutaan ennen muuta lisätä meidän rikosoikeusjärjestelmämme oikeudenmukaisuutta ja yleistä hyväksyttävyyttä.

Tässä esityksessä ehdotetaan, että vanki vapautettaisiin ehdonalaiseen vapauteen, kun hän on suorittanut puolet vankeusrangaistuksestaan, jos hän ei ole rikosta edeltäneiden viiden vuoden aikana ollut vankilassa. Nykyisin tämä vastaava määräaika on kolme vuotta. Tämä on hyvä uudistus, joka vie oikeaan suuntaan omasta mielestäni tätä tilannetta, ja sen takia tästä täytyy antaa kiitosta ministeri Häkkäselle. Meillä on ollut tähän asti tilanne, jossa on voinut raikata kolmen vuoden välein ensi kertaa. Nyt onneksi tätä ollaan muuttamassa, mutta tietyllä tavalla tämä haaste jää vielä jatkoonkin. Tällä muutoksella siis koven-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

netaan ennen muuta rikoksenuusijoiden rangaistuksia ja halutaan parantaa ehdonalaisjärjestelmää nykyistä oikeudenmukaisemmaksi ja uskottavammaksi.

Nyt vihreistä ei enää edustaja Niinistö ole täällä paikalla, mutta edellisen esityksen eli sakon muuntorangaistuksen palauttamisen kohdalla, jota hän kiivaasti täällä puolueensa kanssa ainoana vastusti, hän syytti kokoomusta ja edustaja Zyskowiecia ja allekirjoittanutta. En tiedä, syyttäisikö hän tässäkin tapauksessa edustaja Zyskowiecia tästä muutoksesta, sillä tämä tehtiin 1970-luvulla, kun viidestä vuodesta siirryttiin kolmeen vuoteen. Nyt onneksi palautetaan ministeri Häkkäsen aikana tämä takaisin viiteen vuoteen. [Ben Zyskowiec: Siihen aikaan ei ainakaan ollut kokoomus koskaan hallituksessa!]

Tämän uudistuksen on arvioitu lisäävän vuotuisia vankilakustannuksia noin 2,2 miljoonaa euroa, ja tämä uudistus on hyvä.

Arvoisa puhemies! Itse haluan nostaa keskusteluun myös sen, olisiko oikeus ja kohtuus — ja vastaan, että olisi — että vähintäänkin vakavissa väkivaltarikoksissa, seksuaalirikoksissa ja huumorikoksissa ensikertalaisuusmääritelmää käytettäisiin rikoksentekijän kohdalla maksimissaan sen yhden kerran. Ei tarvitse tässä maassa voida raiskata monta kertaa ensimmäistä kertaa. Ei tarvitse tässä maassa voida tappaa monta kertaa ensimmäistä kertaa. Ei tarvitse tässä maassa tuoda isoja huumelasteja ja jäädä kiinni ensimmäistä kertaa monta kertaa. Minun mielestäni, jos ensikertalaisuusmääritelmää ensinnäkään meidän oikeusjärjestelmässämme tarvitaan, näissä henkilöön kohdistuvissa väkivaltarikoksissa ja huumorikoksissa olisi syytä edetä siihen suuntaan, että ensikertalaisuusmääritelmää voitaisiin käyttää enintään yhden kerran ihmisen kohdalla, tai sitten ei lainkaan, ja niistä saatavat tuomiot istuttaisiin kokonaan, päivästä päivään.

Arvoisa puhemies! Ministeri Häkkäsen aikana kriminaalipolitiikkaa viedään oikeaan suuntaan, yleisesti hyväksyttävään suuntaan. Olen vakuuttunut, että suomalaisista valtaosa on sitä mieltä, että on oikein, että tätä uudistusta viedään eteenpäin ja tiukennetaan rikoksenuusijoiden rangaistuksia.

15.54 Jani Mäkelä ps: Arvoisa puhemies! Tämänkin esityksen yhteydessä täytyy ihmetellä, miksi tällainen jo alusta alkaen hallitusohjelmaan kuulunut asia on esittelyssä vasta istuntokauden aivan viimeisenä vuonna. Kenties siihen joku syy löytyy.

Sinänsä tämä esitys ehdonlaiseen vapauttamisen määräaikojen pidentämisestä kolmesta vuodesta viiteen vuoteen on yleisen oikeustajun mukainen ja kannatettava, ainakin siinä mielessä, että suunta on oikea. Mutta sitä sopii kysyä, onko muutos siltikään riittävä. Sen voi kansalainen varmaankin ymmärtää useimmissa tapauksissa, jos lievemmän pään rikoksissa ensikertalainen pääsisi sillä ensimmäisellä kerralla, aidosti ensimmäisellä kerralla, vähemmällä — tämänkään ei pitäisi tosin olla käytössä puhuttaessa vakavista väkivaltarikoksista tai seksuaalirikoksista. Mutta kukaan ei pysty normaalilla järjellä ymmärtämään sitä, miten ensikertalaisuus voi ikään kuin uusiutua. Tässä on tällainen kriminaalipoliittinen omituisuus, joka Suomen laista kyllä pitäisi korjata. Itse ainakin kyseenalaistan sen pohjaoletuksen, että tuomioita ei istuttaisi niin kuin ne tuomitaan. Useista rikoksista tuomitut rangaistukset kuitenkin ovat liian lieviä jo päivästä päiväänkin istuttuna, puhumattaakaan tällaisesta alennusmyynnistä.

15.55 Reijo Hongisto sin: Arvoisa rouva puhemies! Edustajakollega Mäkelälle totean, että parempi myöhään kuin ei ollenkaan. Tästä asiasta sovittiin kevään 2015 hallitusneuvotteluissa sisäisen turvallisuuden työryhmässä. Minä olin itse sitä työryhmää johtamassa,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

ja hallituspuolueet silloin sopivat, että näitä kiristyksiä tehdään, niin kuin tuossa edellisessä kohdassa käsiteltiin ja nyt myös tässä, ja hallitus noudattaa omaa linjaansa ja saattaa maaliin näitä asioita, mitkä silloin on laitettu alulle. [Timo Heinosen välihuuto] — Anteeksi, nimenomaan, oikeusministeri.

Arvoisa puhemies! Lakimuutoksessa ehdotetaan, että vangilla olisi mahdollisuus päästä ehdonalaiseseen vapauteen suoritettuaan puolet rangaistusajasta, jos hän ei ole rikosta edeltäneiden viiden vuoden aikana suorittanut ehdotonta vankeusrangaistusta vankilassa. Nykyllaissa määrä on kolme vuotta. Aikaa on pidetty oikeudenmukaisuuden kannalta liian lyhyenä, erityisesti toistuviin vakaviin rikoksiin syyllistyneiden kohdalla. Moni sanoo, että ei voi olla niin, että ensikertalaisena tuomitaan aina, kun edellisestä tuomiosta on kulunut kolme vuotta ja yksi päivä. Tätä ei todellakaan moni ymmärrä, ja tässä lakiesityksessä tuo ”ensikertalaisuus” pitenee siis kolmesta vuodesta viiteen vuoteen. Niin kuin edustaja Heinonen — ennen kuin poistui salista — totesi tuossa, että hänen mielestään ensikertalainen voisi olla vain kerran, minä kyllä yhden lämpimästi edustaja Heinosen ajatukseen. Olen samaa mieltä, että ensikertalainen voi olla vain yhden kerran ja sen jälkeen toistuu.

Ehdonalaisella vankeusrangaistuksella on maassamme pitkä historia. Rikoslakiin asia kirjattiin jo vuonna 1889. Käytännössä menettely oli tuolloin jo kymmenen vuotta vanha. Ehdonalainen vankeus ehdottoman vankeuden loppupäässä on osoittautunut pääosalle tuomituista hyväksi tavaksi sopeutua yhteiskuntaan. Asteittaisella vapauttamisella parannetaan myös yhteiskunnan turvallisuutta, kun rikoksentehtäjän valvonnan intensiivisyyttä lasketaan portaattain ja samalla hänen vastuunsa ja valmiutensa elää rikoksetonta elämää kasvaa. Näin me ainakin toivomme.

Kokemukseen perustuvien tutkimusten mukaan käytäntö on toiminut erityisesti nuorten vankien kohdalla varsin hyvin. Määräajan nostaminen kolmesta viiteen vuoteen ei ole uutta, vaan palataan siis vanhaan käytäntöön. Kiristys kohdistuu pieneen määrään taparikollisia. Näin ollen se ei aiheuttane merkittäviä lisäkustannuksia, päinvastoin. Muutos saattaa jopa vähentää vankipäivien määrää.

Arvoisa rouva puhemies! Minä kannatan tätä lakiesitystä lämpimästi.

15.57 Mika Kari sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä tulee peräkkäisissä asioissa kehua ministerin esitystä ja annettua palautetta. Syytä on antaa positiivista palautetta, kun sen paikka on.

Ministeri Häkkänen tuossa esittelypuheenvuorossaan hyvin kuvasi tätä tilannetta, jossa nyt elämme, ja hallituksen esitystä siitä, mihin suuntaan tätä lainsäädäntöä tältä osin ollaan viemässä. Kuitenkin kyse on nyt vuosien lisäämisestä tähän asteikkoon kolmesta viiteen. Ensikertalaisuuden raja käsitteenä siirtyy nyt kahdella vuodella.

Tässä edustaja Heinonen viittasi siihen, että hänen mielestään ei voi olla ensikertalainen kuin yhden kerran. Olisin mielelläni kysynyt tässä yhteydessä ministeriltä ministerin näkemystä tähän ensikertalaisuuteen ja samassa yhteydessä myös sitä, onko Euroopassa oikeuskäytäntöä, jossa ensikertalaisuutta käsiteltäisiin niin, että kyse on vain ja ainoastaan yhdestä kerrasta, jolloin tämä armo käy oikeudesta -periaate toteutuu, ja mikäli rikoksen uusii, niin sitten ei. Tämä tietenkin, luonnollisesti, koskisi vain näitä vakavia rikoksia — mikä se vakavan rikoksen määrittely sitten onkaan, mutta ainakin julkisessa keskustelussa usein puhutaan väkivaltarikoksista tai vastaavista. Löytyykö Euroopasta oikeuskäytäntöä, jossa ei tunneta tällaista jatkuvaa tai toistuvaa, jonkun vuosirajan taakse kätkeytyvää ensikertalaisuuden uusiutumista?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

Pidän hyvänä tätä esitystä. Viitataan aikaisempaankin puheenvuorooni edellisen lakiehdotuksen käsittelyn yhteydessä. Puhutaan ihmisten oikeustajusta, siitä, mikä on oikeus ja kohtuus. Meillä on valitettavan paljon tässä yhteiskunnassa vakavia rikoksia, joiden kohdalla rikoksenuusijat saavat kohtuutonta etua siitä, että ensikertalaisuuden toistuva raja on ollut näinkin pieni kuin kolme vuotta. Siltä osin askel viiteen vuoteen on oikeansuuntainen, mutta onko se riittävä, herra ministeri?

16.00 Katri Kulmuni kesk: Arvoisa rouva puhemies! Myös minä yhdyn kiitoksiin oikeusministerille, että nyt sitten saamme näitä jo hallitusohjelmassa päätettyjä linjauksia eduskunnankin käsittelyyn. Kuten tässä keskustelussa on tullut esille, itse asiassahan me palaamme nyt siihen vanhaan, alkuperäiseen järjestelmään, joka tässä maassa on varsin pitkään ollut.

Mielenkiintoinen detalji lienee se, että vuonna 76, kun siirryttiin tähän lyhyempään, kolmen vuoden vankeusrangaistukseen rikoksenuusijoille siinä, miten tarkastellaan heidän ensikertalaisuuttaan, perusteena oli valtiontalouden tiukka tilanne. Eli mielenkiintoisilla perusteilla on kriminaalipolitiikkaa aikaisemminkin tehty.

Minusta on erittäin hyvä, että palataan tuohon alkuperäiseen käytäntöön siitä, että rikoksen uusimisen ensikertalaisuudessa pidättäydytään viidessä vuodessa. On ihan totta toki, että keskustelussa erityisesti vakavista henkeen, väkivaltarikoksiin liittyvistä asioista on perusteltua kysyä, onko viisikään vuotta riittävä aika ensikertalaisuudelle ja sen mitätöitymiselle, mutta tietenkin järjestelmän selkeyden kannalta täytyy jostain aloittaa, ja sikäli viisi vuotta on perusteltu aika.

Täytyy huomioida se, kuten tässä hallituksen esityksessäkin sanotaan, että kolmen vuoden rangaistuksen suorittamisen jälkeen yleisimmin nämä rikosnimikkeet, jotka ovat sitten toistuneet, ovat olleet kulkuneuvon kuljettaminen oikeudetta, varkaus, näpistys, huumausaineiden käyttörikos, rattijuopumus, petos ja pahoinpitely. Sen sijaan törkeitä henkeen ja terveyteen kohdistuvia rikoksia on ollut huomattavasti vähemmän, joten sikäli varmasti kansan oikeustajun mukaista on se, että siirrytään tähän alkuperäiseen käytäntöön ensikertalaisuuden osalta, kolmesta viiteen vuoteen.

16.02 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa puhemies! Varsinkin vakavien rikosten osalta kansalaisten oikeustajua on kummastuttanut se, että ensikertalaisuus on ollut kiinni kolmen vuoden määrärajassa, joten tuntuu järkevältä, että tämä nyt nostetaan viiteen vuoteen.

Tällä esityksellä on arvioitu olevan noin 2 miljoonan euron budjettivaikutuksia, ja kysyisinkin ministeriltä: onko nämä budjettivaikutukset otettu huomioon? Haluaisin myös kysyä teidän arviotanne siitä, kohdentuuko tämä esitys vakavien rikosten uusijoihin ja voivatko nyt kansalaiset sen suhteen olla paremmalla mielellä eli parantaako tämä esitys mielestänne heidän turvallisuuttaan.

Lakivaliokunnassa on käyty paljon vakavaa keskustelua siitä, että oikeusministeriön toimialalta on säästetty ja nakerrettu vuodesta toiseen niin valtavan paljon, että nyt ollaan jo tilanteessa, että oikeusvaltion perusteet ovat siinä mielessä natisemassa, että resurssien määrä on niin niukka, että tuomioistuinkäsittelyt pitkittyvät, monet jutut ovat monimutkaistuneet, joskus tullaan jopa tilanteisiin, että määräajat, missä ajassa asiat pitäisi käsitellä ja tuomiot antaa, ovat tulossa vastaan, koska määrärahat ovat niin niukat. Miten te arvioisitte koko tilannetta ottaen huomioon varsinkin sen, että teillä on lukuisia esityksiä, jotka

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

lisäävät määrärahan tarpeita teidän toimialallanne mutta myös laajemminkin poliisilla ja muilla toimialoilla?

Edellä keskustelimme sakon muuntorangaistuksesta, joka esityksenä on huomattavasti kalliimpi kuin tämä esitys. Kerroitte, että 10 miljoonaa euroa sen osalta löytyy budjetista, mutta toisaalta haluan muistuttaa siitä, että siinä rahassa ei ole kuitenkaan arvioitu kaikkia niitä vaikutuksia, jotka muihinkin viranomaisiin kohdistuvat, kuten esimerkiksi poliisien määrärahan tarpeisiin. Näin ollen toivoisin, että pitäisitte huolen myös oman toimialanne määrärahan kehityksestä.

16.04 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Huomaan, että vihreät miehet ovat kaikonneet ja jättäneet edustaja Karimäen edustamaan vihreiden kriminaalipoliittisia linjauksia. Hyvä niin, sillä edustaja Karimäki suhtautuessaan positiivisesti tähän esitykseen edustaa mielestäni parempaa kriminaalipoliittista linjaa kuin edellisessä päiväjärjestyksen kohdassa, jossa vihreät edustaja Ville Niinistön johdolla vastustivat sakon muuntorangaistuksen palauttamista.

Edustaja Karimäki varsinkin siinä keskustelussa kiinnitti huomiota taloudellisiin seikoihin, kuten nytkin, ja totta kai, kaikessa, mitä täällä päätämme, merkitystä on myös sillä, mitä se maksaa veronmaksajille. Mutta itse näen, että nämä taloudelliset seikat ovat saaneet liikaakin painoarvoa kriminaalipolitiikassa viimeisten vuosien aikana — tarkoitan siis, että ennen ministeri Häkkäsen toimikautta.

Taloudellisista syistä johtui myös se poukkoilu sakon muuntorangaistuksen palauttamisen ja ei-palauttamisen kanssa, johon täällä aiemmassa keskustelussa viitattiin. Kun edustaja Karimäki siinä keskustelussa sanoi, että tulee kalliiksi pitää ihmisiä vankilassa — ja tämä oli yksi argumentti, niin ymmärsin, suhtautua torjuvasti sakon muuntorangaistuksen palauttamiseen — niin kaikkien vankien pitäminen tulee kalliiksi. Jos en väärin muista, niin on laskettu, että yhden vankipäivän hinta on, olisiko, noin 200 euroa kaikkine kului-neen. Mutta emme me kuitenkaan tämän takia, edustaja Karimäki ja vihreät, ole sitä mieltä, että me voimme hyvin pitkälle sitten luopua vankiloista kokonaan, että siinä säästetään pitkä penni, joka raha voidaan antaa poliisille — no, en tiedä, mitä poliisikaan niillä rahoilla tekee, jos ei konnia enää pantaisi kiven sisään. Eli taloudelliset seikat ovat relevantti argumentti, mutta se, että kriminaalipolitiikan keskeisin pyrkimys olisi säästöt ja sitä kautta sitten vankiluvun vähentäminen, ei voi olla oikea lähtökohta.

Oli erittäin tervetullutta, että ministeri Häkkänen selosti sitä, miten rangaistusjärjestelmällä on monta merkitystä. Jos todellakin olisi niin, niin kuin edustaja Niinistö edellisessä keskustelussa sanoi, että kaiken tarkoituksena on vain ennaltaehkäistä rikoksia, niin miksi me sitten rankaisemme joitakin mustasukkaisuuskiihkossa tehdyistä rikoksista, koska ei välttämättä ole oletettavaa, että asianomainen uudelleen samanlaiseen syyllistyisi?

Kaiken kaikkiaan kannatan poliisin voimavarojen lisäämistä ja kannatan tätä esitystä, joka on erittäin perusteltu.

16.07 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti. Unohdin tuossa omassa puheenvuorossani, kun kyse on uudistuksesta, jossa ensikertalaisuusvaadetta muutetaan kolmesta viiteen vuoteen, ja puhemies kertoi, että tämä lähetetään lausunnolle perustuslakivaliokuntaan, kysyä ministeri Häkkäselä: miksi tämä esitys vaatii perustuslaillisen arvioinnin, vai onko tämän päivän niin sanottu uusi normaali se, että kaikki lainsäädännöt lähetetään perustuslakivaliokuntaan?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja ministeri Häkkänen, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

16.08 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Kiitoksia hyvästä keskustelusta. Tämä paketti on tosiaan osa rangaistusten kiristämisen ohjelmaa.

Ehkä laajemmin rikollisuuden torjunnasta. Sehän on tosiaan niin kuin sanoin ja edustaja Zyskowieckin korosti: rikollisuuden torjunta on yksi osa rangaistusjärjestelmää ja sen tarkoitusta, mutta rangaistusjärjestelmän tehtävä on myös sovittaa rikokset uhrin ja yhteiskunnan silmissä ja lisätä sitä kautta myös lain noudattamisen uskottavuutta. Erityisesti asialistalla on ollut oikeusministeriössä se, että minulle valmistellaan hankkeita, joilla puututaan fyysiseen koskemattomuuteen liittyviin rikoksiin, ovat ne sitten naisiin ja lapsiin kohdistuvia seksuaalirikoksia, mikseivät miehiinkin, väkivaltarikoksia tai muita tämänkaltaisia. Nämä rikokset ovat niitä kaikista vakavimpia, mutta emme me voi jättää pienempiäkään rikoksia huomioimatta.

Ensikertalaisuuden poistaminen kokonaan nousi täällä esille. Sanotaan näin, että henkilökohtaisista ajatteluani on sellainen, että tässä rangaistusjärjestelmässä on vielä aika reilusti korjattavaa useissa eri osissa — eikä pelkästään niin, että joka paikassa pitää kiristyksiä tehdä, vaan niin, että siellä on siellä täällä viilaamista aika paljon. Nyt vain on sellainen tilanne, koska aloitin puolivälissä vaalikautta, että tässä nyt ei sitten ihan kaikkia hankkeita ehditty käynnistämään, niitä ei saada lainvalmistelussa tänne asti etenemään.

Otan esimerkin. Kansainvälisessä vertailussa ensikertalaisuusmenettely ja siihen osittain liittyvä vapautuminen vankilasta puolet istuttua tai kaksi kolmasosaa istuttua eivät ole ainakaan tiukimmasta päästä — ne ovat enemmänkin leppäsumma päästä. Ja Suomessa, mitä tulee siihen ajatukseen, että päätavoite olisi vankiluvun laskeminen tai taloudelliset perusteet, mitä täällä mainittiin, se ei saa mielestäni olla mikään pääperuste, vaan ratkaisut rangaistusjärjestelmässä täytyy tehdä arvoihin perustuen ja tässä salissa punniten, minkälainen rangaistus on oikeudenmukainen rangaistus vaikkapa törkeästä pahoinpitelystä tai vaikkapa törkeästä raiskauksesta, ja sen jälkeen ne yhteensovitetaan resurssien kanssa. Ja siellä vankilassa, niin kuin jo nyt tehdään, pitää antaa kuntoutusta seksuaalirikollisille, väkivaltarikollisille, sarjanäpistelijöille. Siellä pitää antaa rangaistuksen kärsijöille kuntoutusta. [Mika Kari: Kriminaalipolitiikka on sosiaalipolitiikkaa!]

Eli kriminaalipolitiikassa täytyy ottaa pientä suunnanmuutosta, ja näillä esityksillä sitä ollaan tuomassa. Mutta samaan hengenvetoon sanon sen, mistä täällä edustaja Karikin osittain mainitsi: Yhteiskunta on kokonaisuus. Turvallisuus rakentuu siitä, että meillä on eheä yhteiskunta, jossa sosiaaliturva, koulutus, kaikki muut tukevat sitä, että ihmiset eivät lähtisi rikoksen poluille. Tämä on äärimmäisen tärkeää. Mutta samaan hengenvetoon sanon myös sen, että taloudellisista ongelmista, mielenterveysongelmista tai mistä tahansa muista ongelmista johtuen kenelläkään ei ole nyt eikä jatkossa oikeutta tehdä rikoksia.

16.12 Johanna Karimäki vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on nousut esiin oikeusministeriön toimialan resurssit. Kysehan on juuri siitä, että niiden resurssien tulee olla riittävät, jotta ihmiset saavat oikeutta. Monelle ihmiselle heidän asiassansa on todella keskeistä se, että saadaan nopea käsittely, että he saavat laadukkaan esitutkinnan ja että heidän oikeutensa otetaan huomioon, että uhrin asema on turvattu. Ja siihenhän juuri liittyy se kysymys, mitä olisin toivonut teidän arvioivan, että oikeusministeriön määrärahat riittävät oikeusturvan takaamiseen ja oikeusvaltion perusteiden vankistamiseen. On ollut paljon keskustelua siitä, että tällä hetkellä määrärahan taso on ollut vuosia niukene-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 102/2018 vp

va ja että jos tästä vielä mennään alaspäin, niin oikeusturvan taso heikkenee kohtuuttomasti. Elikkä haluan tässä oikaista sen väärän käsityksen, että ikään kuin meidän tavoitteemme olisi säästää tältä toimialalta. Näinhän ei suinkaan ole, vaan tarpeet ovat huomattavasti suuremmat kuin mitä nyt on satsattu.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.